

Justitsministeriet

Lovafdelingen

Kontor: Statsretskontoret
Sagsnr.: 2006-792-0225
Dok.: LVM40154

Besvarelse af spørgsmål nr. 293 af 20. marts 2006 fra Folketingets Retsudvalg.

Spørgsmål:

”Ministeren bedes i oversigtform redegøre for gældende begrænsninger af ytringsfriheden. Ministeren bedes herunder redegøre for

- samtlige begrænsninger af ytringsfriheden i såvel straffeloven som særlovgivningen
- grundlaget for de enkelte begrænsninger af ytringsfriheden
- de enkelte bestemmelser anvendelse i de seneste 10 år
- ministerens vurdering af behovet for hver enkelt begrænsning af ytringsfriheden.”

Svar:

1. Grundlovens § 77 har følgende ordlyd:

”§ 77. Enhver er berettiget til på tryk, i skrift og tale at offentliggøre sine tanker, dog under ansvar for domstolene. Censur og andre forebyggende forholdsregler kan ingensinde påny indføres.”

Bestemmelsen i § 77 er til hinder for ordninger, hvorefter offentliggørelse af ytringer ”som sådan er formelt forbudt og derfor kun lovlig, for så vidt forbudet gennembrydes af en tilladelse”, jf. Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret, 3. udgave v. Ole Espersen (1980), side 717.

Grundlovens § 77 er derimod ikke til hinder for, at der indføres bestemmelser, som indebærer efterfølgende ansvar for visse ytringer. Det er således almindeligt antaget, at der kan gøres begrænsninger i ytringsfriheden, og lovgivningen indeholder i overensstemmelse hermed en række bestemmelser om efterfølgende ansvar for indholdet af fremsatte ytringer.

2. Justitsministeriet har ikke nogen samlet opgørelse over bestemmelser i lovgivningen, som kan siges at indebære begrænsninger i ytringsfriheden. Det bemærkes i den forbindelse, at lovgivningen samt regler udstedt i medfør heraf indeholder en række forskelligartede bestemmelser, der bl.a. afhængigt af indholdet af den konkrete ytring samt måden, den er fremsat på, vil kunne indebære et efterfølgende ansvar.

Som eksempel fra Justitsministeriets område på en bestemmelse, der kan siges at begrænse yttingsfriheden, kan nævnes straffelovens § 136, stk. 1, hvorefter den, som uden derved at have forskyldt højere straf offentlig tilskynder til forbrydelse, straffes med bøde eller fængsel indtil 4 år. Det følger endvidere af straffelovens § 136, stk. 2, at den, der offentligt udtrykkeligt billiger en af de i straffelovens kapitel 12 eller 13 omhandlede forbrydelser, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Der kan også peges på straffelovens § 140. Bestemmelsen omhandler den, der offentlig driver spot med eller forhåner noget her i landet lovligt bestående religionssamfunds tros lærdomme eller gudsdyrkelse. Strafferammen for overtrædelse af § 140 er bøde eller fængsel indtil 4 måneder.

Herudover kan der henvises til straffelovens § 264 d. Efter denne bestemmelse straffes den, der uberettiget videregiver meddelelser eller billeder vedrørende en andens private forhold eller i øvrigt billeder af den pågældende under omstændigheder, der åbenbart kan forlanges unddraget offentligheden, med bøde eller fængsel indtil 6 måneder. Bestemmelsen finder også anvendelse, hvor meddelelsen eller billedet vedrører en afdød person.

Som et yderligere eksempel fra Justitsministeriets område kan nævnes straffelovens § 266 b. Efter bestemmelsen i § 266 b er det strafbart offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds at fremsætte udtalelse eller anden meddelelse, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges på grund af sin race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering. Strafferammen er bøde eller fængsel indtil 2 år. Det skal ved straffens udmåling i henhold til bestemmelsens stk. 2 betragtes som en særligt skærpende omstændighed, at forholdet har karakter af propagandavirksomhed.

Endelig kan der som et eksempel peges på straffelovens § 267, hvorefter den, som krænker en andens ære ved fornærmelige ord eller handlinger eller ved at fremsætte eller udbrede sigtelser for et forhold, der er egnet til at nedsætte den fornærmede i medborgeres agtelse, straffes med bøde eller fængsel indtil 4 måneder.

Også udenfor Justitsministeriets område findes der lovgivning mv., som bl.a. afhængigt af indholdet af den konkrete ytring samt måden, den er fremsat på, vil kunne føre til et efterfølgende ansvar.

Som eksempel herpå kan nævnes markedsføringslovens § 3, stk. 1, hvorefter der ikke må anvendes urigtige, vildledende eller urimeligt mangelfulde angivelser, som er egnet til at påvirke efterspørgsel eller udbud af varer, fast ejendom og andre formuegoder samt arbejds- og tjenesteydel-

ser. Overtrædelse af bestemmelsen i § 3, stk. 1, kan i henhold til markedsføringslovens § 30, stk. 3, straffes med bøde, medmindre højere straf er forskyldt efter anden lovgivning.

Endvidere kan f.eks. nævnes regler om reklamers indhold. Det fremgår således bl.a. af § 8 i bekendtgørelse nr. 1368 af 15. december 2005 om reklame og sponsorering i radio og fjernsyn, at reklame i radio og fjernsyn, som al anden reklame, skal være lovlig, sømmelig, hæderlig og sandfærdig og være udformet med behørig social ansvarsfølelse. Overtrædelse af bestemmelsen i § 8 straffes i henhold til bekendtgørelsens § 36 med bøde.

3. Justitsministeriet har ikke nogen samlet opgørelse over, i hvilket omfang bestemmelser, der indebærer en begrænsning af ytringsfriheden, i de senere år er anvendt i praksis.

Fra retspraksis om straffelovens § 266 b kan imidlertid som eksempel nævnes dommen i Ugeskrift for Retsvæsen (UfR) 2003.2559 V, hvor en person blev fundet skyldig i overtrædelse af bestemmelsen ved at have gjort en sangtekst, der var forhånende eller nedværdigende og rettet mod jøder og tyrkere på grund af deres race, nationalitet eller etniske oprindelse eller tro, offentligt tilgængelig på sin hjemmeside.

Der kan endvidere vedrørende straffelovens § 266 b henvises til en dom, der er refereret i UfR 2000.2234 H, og som omhandlede udtalelser fremsat under en direkte TV-udsendelse af en person, der tidligere havde stiftet et politisk parti, og som i flere perioder havde været medlem af Folketinget. Udtalelserne fandtes at realisere gerningsindholdet i straffelovens § 266 b, stk. 1, idet de var groft forhånende og nedværdigende over for alle her i landet boende muslimer. Hensynet til den særligt vidtgående ytringsfrihed for politikere om kontroversielle samfundsanliggender kunne ifølge Højesteret ikke begrunde straffrihed for den pågældende.

Vedrørende straffelovens § 267 kan som eksempel fra retspraksis nævnes dommen i UfR 2000.2143 Ø, der omhandlede nogle udtalelser fremsat over for flere dagblade, hvori en forening bl.a. blev beskyldt for at være ”racistisk”. Disse udtalelser fandtes at være ærekrænkende og at indebære en overtrædelse af straffelovens § 267, stk. 1.

Som et andet eksempel vedrørende straffelovens § 267 kan der peges på dommen i UfR 1999.122 H. I den pågældende sag blev to TV-journalister af Højesteret fundet skyldige i overtrædelse af straffelovens § 267, stk. 1, ved i en TV-udsendelse at have givet indtryk af, at en navngiven polititjenestemand under efterforskningen af en drabssag havde undertrykt en politirapport indeholdende en central vidneforklaring.

4. Justitsministeriet finder ikke i den foreliggende sammenhæng anledning til at gå ind i en nærmere vurdering af behovet for lovgivningsmæssige begrænsninger i ytringsfriheden.

